СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 96. Джерзи Ситі, Н. Дж., середа, 25 квітня, 1934. VOL. XLII. No. 96. Jersey City, N. J., Wednesday, April 25, 1934. THREE CENTS.

ТИСЯЧІ СТРАЙКУЮТЬ У ФАБРИКАХ АВТОМОБІЛІВ

КЛІВЛЕНД. — Яких 13,000 робітників автомобільних фабрик у Клівленді й Ст. Луїсі опинилися без роботи через страйк робітників підприємства Фишер Боді Корпорейшен.

Коло тисячі робітників станули пікетами під фабриками в Клівленді. Фабрика не робила, хоч управитель фабрики каже, що вона не замкнена. Між пікетами й кількома страйколомами прийшло до бійки. Кінна поліція вдержувала потім порядок.

Автомобільна Робітнича Рада в Дітройті пробувала полагодити страйк, але не могла похвалитися якимнебудь успіхом.

МАЙНЕРИ НЕ ХОЧУТЬ ПРИНЯТИ ПРИКАЗУ „НАЙРИ".

БІРМІНГЕМ (Алабама). — Заходи уряду відбудови краю привернути роботи в копальнях мягкого вугля в полудневих дистриктах не повелися. Власники копалень, що правда, приняли приказ „Найри" щодо заплати, але зате майнери відкинули ці умови як несправедливі.

Між страйкуючими майнерами панує далі напруження. Копальні стережуть узброєнні сторожі з рушницями й машиновими крісами. Не працює коло 21,000 робітників.

„СРІБНИЙ БЛОК" КИДАЄ ВИЗОВ ПРЕЗИДЕНТОВИ.

ВАШИНГТОН. — Так званий „срібний блок" постановив на своїх нарадах переперти за всяку ціну законопроект Дайза, котрий зобовязує уряд чеканити срібло.

Це рішення показує, що президентови не вдалося наклонити конґресменів і сенаторів з цього „блоку" заявитися за закон, який тільки дає урядови право, а не обовязок це робити.

СЕКРЕТАР СТЕЙТУ ЗА ПОЛІТИКУ УРЯДУ.

НЮ ЙОРК. — На бенкеті, влаштованім з приводу зїзду редакторів ґазет на зборі новинкарської агенції „Асошіейтед Прес", виголосив секретар стейту Кордел Гол промову про політику уряду у відношенню до преси.

Секретар стейту запевняв збори ґазетярів, що уряд думає перевести далеко йдучі переміни, але не думає в нічому нарушувати традиційних прав американського народу. Він запевняв, що уряд не хоче спеціяльно нарушувати свободи преси.

Він заручував, що уряд не схиляється занадто до націоналізму, ні до інтернаціоналізму, а старається держатись між крайностями по золотій середині. Він підкреслював вагу заграничної торговлі, наскільки вона приносить користь обом торгуючим сторонам.

Присутні ґазетярі підняли тост на здоровля президента Рузвелта.

ЗА ВПЛИВИ БОГАЧІВ НА ЗАКОНОДАВЦІВ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк).—Стейтовий сенатор Теер предложив судовому комітетови сенату свою відповідь на зроблені йому закиди, що він продавався за гроші одному великому ґазовому й електричному підприємству. В цій відповіді сенатор признається, що він діставав від цього підприємства пять літ по 3,600 долярів річно, але каже, що він за це не сповняв ніякої служби для підприємства, а гроші належалися йому з одної бизнесової трансакції.

ПОГОНЯ УРЯДУ ЗА БАНДИТОМ.

СТ. ПОЛ. — Ославлений вже нині бандит Джан Дилинджер знову вирвався з урядової пастки, яку йому влаштувала ціла армія поліційних урядників.

Наперед поліція допала його банду в літнищі „Литл Боґимія" коло Морсера, але Дилинджер і його банда вспіли вирватися, вбивши одного урядника та тяжко поклічивши другого.

Трохи пізніше поліція знов допала його, але він знову вибився на волю при помочі свого машинового кріса. Згинув тут ще один урядник. У цій бійці один бандит дістав, видно поважний постріл.

СТЕРЕЖУТЬ СКАРБУ ОТРУЙНИМ ҐАЗОМ.

ВАШИНГТОН. — Для охорони грошей у скарбниці федерального уряду заведено величезні сталеві двері з приладами, які кидають отруйний ґаз, як тільки хто зачне ломати ці двері.

Оґнетревалі каси уряду можуть містити в собі всі гроші краю.

ЯК ВЕЛИКИЙ СВІТ?

ВАШИНГТОН. — На річних зборах Національної Академії Наук виступав д-р Едвин Гобел з обсерваторії на Горі Вилсона з цікавим відчитом про величину світа. Доказував він, що світ представляється як величезна куля, що має 6 міліярдів років світла в промірі.

(Рік світла це такий простір, на перехід котрого світло потребує цілого року. Світло летить 186,000 миль на секунду.)

СЛІД КРОВИ ВРАТУВАВ ЛЮДИНУ.

Поліцай Джеймс Гейлі в Ню Йорку попав припадково в ночі на калюжу крови на вулиці. Він пішов слідами крови й зайшов до одного мешкання, де в кімнаті знайшов обімлілого чоловіка з раною в клубі. Завізваний лікар відставив хорого до шпиталю; лікар каже, що якби не поліцай, то хорий був би помер з упливу крови.

БЕЗРОБІТНІ ЇДИ СОБАК.

В Челядзі біля Сосновця (Польща) довший час пропадали громадянам підгодовані пси. Затривожені власники цих звірят звернулися до поліції, а ця вислідила, що їх крав постійно з вулиць безробітний Круліковський, який вже довший час годував цим мясом родину та давав його приятелям.

ЗАСУДЖЕНИЙ БАНКИР ОШУКАНЕЦЬ.

Окружний суд у Варшаві видав присуд у справі банкира Стан. Квінта, що допустився ріжних ошуканств і зловживаня на шкоду своїх клієнтів, та довів до руїни свій банк. Квінта засуджено на 3 і пів року вязниці. Його сина Збігнева і секретарку увільнили.

ТЕРОР НА КАВКАЗІ.

В армавірському районі (північний Кавказ) протягом двацяткох днів убито сімох партійних активістів, які спеціяльно визначалися своєю жорстокістю при погромах і висилках населення на весні мин. року. Не зважаючи на вперті розшуки, досі відкрили чекісти тільки двох чоловіків, що брали участь у цих терористичних актах. Обидва вони щойно повернулися з військової служби в Червоній Армії. В Маріюполі у Слобідці, недалеко фабрики „Азов-Сталь", ГПУ в пошуках за терористами зроблено налет на „Базарний Дім Колхозника", де нібито знаходилися три з них. Підчас того вбито одного агента ГПУ й тяжко ранено міліціонера та тяжко ранено помічника начальника район-міліції. Одному з терористів удалося втекти, а два власною рукою застрілилися.

БУНТ СОВІТСЬКОЇ ФЛЬОТИ.

Японські ґазети повідомляють, що в одному совітському летунському відділі в Луґенці біля Благовещенська вибух бунт. Вояки цього відділу відмовилися слухати своїх старшин. ГПУ арештувало 60 провідників руху. Це викликало серед війська ще більшу реакцію. Команда карних відділів ГПУ побоюється надто радикально ліквідувати бунт масовим розстрілом чільних провідників бунту, бо це могло6 викликати саботажні акти з боку вояків на літаках відділу.

ДВІ ГОЛКИ В ЖИВОТІ.

Прокуратура львівського окружного суду одержала донесення проти д-ра Маріяна Рапапорта і д-ра Бернарда Абрагама, лікарів жидівського шпиталю у Львові. В донесенні сказано, що оба лікарі в часі операції залишили в тілі Кляри Цукеркандель дві операційні голки. Коли рана загоїлася, пацієнтка почула в середині болі і мусіла віддатися новій операції.

NRA MEMBER U.S. WE DO OUR PART

СТЯГАЮТЬ 8 МІЛІОНІВ РОБІТНИКІВ НА УКРАЇНУ.

Один закордонний інжиніp, що проїздив з північного Кавказу через Україну до Москви, оповідає:

„Голод можна ствердити знову. На півдні України, в Одесі, Амаврії й інших місцевостях прийшло навіть до заворушень. Наркком хліборобства України зажадав від Центрального Виконкому 8 міліонів робітників, в тому 4 міл. з північного Кавказу і 2 з обдастей долішньої Волги, щоби на час підготовити засівні роботи. Аел добровільно ніхто не зголосився. Насильну висилку в ці околиці вважають за щось лячніще, як напр. на Мурманське побереже, бо там є бодай доволі риби. В околицях Москви вважають висилку на Україну „відкомандуванням на сіру смерть".

ЗА ОБРАЗУ „СТШЕЛЬЦА".

У Сколім відбулася цікава розправа проти мешканця того міста, Омеляна Кутковського, що ніби то словами обидив „стшелецьку" організацію. Суд присудив його на 3 тижні тюрми, завішуючи її на 3 роки, та заплату судових коштів.

ЗАСТРАШАЮЧИЙ ОБЯВ.

По селах Яворівщини масово ширится уживання денатурованого спірту, що його переважно Жиди потайки продають селянам. В цей спосіб повстають по селах тайні шинки, один за одним розпиячують людей і сіють деморалізацію.

МИЛО Є Й ЛІКАРСТВОМ.

Мила виживає культурна людина для чищення шкіри. Мило при тім дезинфікує (вбиває всякі заразки). Щоби збільшити цю його прикмету, додається до мила вже при його варенню ріжних дезинфекційних середників. Докладне намилення тіла лішче допомагає до вилічення якоїсь недуги, напр. сверблячки. Сила мила лежить у тім, що воно у воді розкладається. Одна його частина розпускає шкіряну масноту, отвирає порії-отвори шкіряних залоз і таким способом робить шкіру доступні цю на ділання ліків (напр. мастей). Тому треба своє тіло, особливо хорим людям, тримати у великій чистоті. Сила лічничих мил (напр. мило бензоове, сірчане) найслабше ділає то, коли хоре місце тільки обмиємо й осушимо. Сильніше буде ділати, коли намилимо й осушимо, а найсильніше тоді, коли намилимо хоре місце і залишимо милиння на шкірі, напр. цілу ніч. — Взагалі — найкращі вживати мила, це вже причиняється до здоровля.

РОЗВАЛ КОМПАРТІЇ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Чехословацький парлямент ухвалив закон про розвязання протидержавних політичних партій. В звязку з цим члени комуністичних партій почали масово кидати її ряди. В першу чергу тікають від компартії урядники самоврядних установ. Це масове явище довело до цього, що просто бракло людей для ведення партійної роботи. Бувші партійці воліють сидіти тихо і не виказують ніякої „боєвости", вибираючи з вдоволенням теплі посади, замість партійної роботи.

САМОГУБСТВО ЖІНКИ ІНЖ. ВАЙСЛЯ.

Інж. Вайсль, як директор пожежної сторожі в Фльорідсдорфі, узброїв був членів сторожі та пішов наступом проти урядового війська. На основі присуду наглого суду Вайсля покарали смертю. Перед смертю сказав жінці, щоби виховала дитину в соціялістичному дусі. Дитині тепер 4 місяці. Тепер жінка з жалю за чоловіком покінчила самогубством. Дитину візьме на виховання багата родина одного з членів бувшої соціялістичної партії в Австрії.

СМЕРТЬ СЛАВНОГО ҐРУЗИНСЬКОГО ТЕРОРИСТА.

У робітничому поселенні „Навтлуґ" недалеко Тифліса чекістами удалося вбити давно розшукуваного терориста й організатора терористичних актів, Ґрузина Тілокідзе. Йому теж приписують організування замаху на предсідника Закавказького Совнаркома, Оракапішвили, що мав місце у минулому році.

ДЕЩО ПРО АРАБІВ.

Тепер нераз чуємо з ґазет про Арабів, як вони в Палестині борються за свої права, бо їх там більше, ніж Жидів. Вартоб довідатися дещо зі способів і звичаїв арабського життя. Наприклад ми пишемо з лівої сторони до правої, а Араби зовсім навпаки (так, як Жиди). Наші голярі голять спокійними руками згори вниз, арабські голярі навпаки, при тім дуже скоро і нерівномірно. Ми цілуємо в руки батька, матір і тих, що їх особисто шануємо, а Араб навпаки: стисне міцніше руку поважній особі, а потім поцілує **свою власну руку.** В нас є звичаєм, що культурний і добре вихований чоловік здійме шапку, чи капелюх, коли входить до хати. Араб навпаки: вбирає фез (шапку, турбан), коли напр. хтось до нього прийде в гості, бо вважає за прояв нечемности приймати гостя з відкритою головою. Добре вихований у нас чоловік, коли пе молоко, чи чай, не сьорбає, але пе тихо. Араб навпаки: коли пе напр. каву (там є це народній напиток), то страшенно сьорбає і цмякає, щоби в такий спосіб виявити, як йому смакує ця чорна кава. Також при їжі старається викликати штучно „відбивання" і „цмкання", щоби виявити своє задоволення з їжі. У нас виносять вмерлого головою наперед, в Арабів навпаки — ногами наперед. На наших цвинтарях засаджуються дерева і ставиться нагробники за гробом, в головах небіщика. В Арабів засаджують дерева і ставлять нагробники перед гробом, то є коло ніг похованого.

ЗАБОРОНЯЮТЬ СПІВАТИ „ЗАПОВІТ" ШЕВЧЕНКА

ЛЬВІВ. — Тернопільський кореспондент львівського „Діла" подає:

Старостов в Тернополі заборонило на Шевченківськім концерті, що його уладжував кружок „Рідної Школи" в Настасові, співати „Заповіт" та деклямувати „Сон" і „Гамалія". Те саме старосто систематично скреслює цілі найневинніші патріотичні промови, що мають бути виголошені на Шевченківських концертах (нпр. у Смиківцях, Товстолузі й ін.), допускаючи лише дані про життя Шевченка!

До цього додає „Діло", що та новинка є тільки дальшим доказом нових репресій галицьких адміністраційних і шкільних чинників супроти „Кобзаря" й українського культу Шевченка.

ВЖЕ Й НАЦІОНАЛЬНОГО ГИМНУ НЕ ВІЛЬНО СПІВАТИ.

БЕРЕЖАНИ (Західня Україна). — Філія т-ва „Просвіта" в Бережанах влаштувала силами читалень концерт з нагоди 120-тих роковин Шевченка. В програмі концерту, яку предложено до староства, встановлено як кінцеву точку національний гимн. І ось староство заборонило співати на концерті національний гимн. Зроблено відклик до Варшави, але й те не помогло.

ЯК ВОЛИНСЬКЕ СЕЛО СВЯТКУЄ РОКОВИНИ ШЕВЧЕНКА.

ЛУЦЬК (Волинь під Польщею). — В селі Журавичах, силенської волости, як і взагалі на Луччині, нема тепер ніякої української культурно-освітньої організації. Є тільки кооператива. Свідоміші люди села (особливо молодь) захотіли влаштувати свято Шевченка. Знаючи з власного досвіду про ріжні перешкоди при одержуванні дозволів на такі свята і щоби не вмішувати до цього кооперативи, відсвяткували день 10 березня в окремий, але оригінальний спосіб. У кількох хатах села, де збирається звичайно молодь, відчитали свідоміші громадяни реферат про життя, творчість і значіння Шевченка для нашого народу. Після того заспівали „Заповіт", національний гимн і інші патріотичні пісні. По всіх хатах, де читали про Шевченка, були його портрети, гарно прибрані на той день національними прапорами. У всіх свідомих старших і молодших громадян села був помітний святочний і піднесений настрій.

ЖИДІВСЬКИЙ АДВОКАТ ПРОТИ УКРАЇНЦІВ.

СТАНИСЛАВІВ (Західня Україна). — Дня 28 березня відбулася карна розправа проти Василя Бойка, обвинуваченого у злочині грабунку на шкоду Літмана і Їдис Шерфів. Пошкодованих заступав адвокат Сальомон Йонас. Подія звичайна, про яку не треба би згадувати. І тим більше, що обжалованого Українця, Василя Бойка, суд звільнив від вини і кари. Та важне те, що при розправі адвокат Йонас накинувся на цілу українську націю та її провідників, роблячи їх відповідальними за той грабунок. Розправа виказала, що грабунок не мав ніякого політичного ні антисемітського підкладу. Та адвокат Йонас вдарив у патріотичну нуту і вказував, що то Українці підпалюють польські двори і грішать від століть супроти Польщі, та в такий спосіб грішать теж і проти Жидів, яких тероризують, граблять, підпалюють і бойкотують.

Ота оборона жидівського адвоката викликала серед Українців величезне обурення.

„МАЗЕПА" В ПРАЗІ.

ПРАГА (Чехословаччина). — Національний Театр у Празі приготовляє відому оперу Чайковського „Мазепа", яку отсе вперше виставлять на чеській сцені.

БРИТІЙЦІ ПРОТИ КОНТРОЛІ КИТАЮ ЯПОНІЄЮ.

ЛОНДОН. — Британський уряд вислав японському урядови ноту, в якій пригадав Японії, що договір девятьох держав признає усім тим державам рівні права в Китаю. Супроти того Японія не є управнена до якихсь спеціяльних привілеїв у Китаю.

А китайський посол відвідав сера Джана Саймона, британського міністра справ закордонних, і доказував йому, що Японія змагає не тільки до опанування Китаєм, але й контролі цілого Пацифіку.

ЦІКАВИЙ НА ДУМАННЯ, А НЕ НА ПОЧУВАННЯ.

ЛОНДОН. — Премієр Мек Доналд не звернув уваги на апель, у якім взивали його віддати комісії провірку приватного виробу зброї. Йому донесли, що та справа викликує в багатьох людей погані почування. Він відповів, що зверне на те увагу тоді, як погані почування будуть злучені з глибоким думанням.

ПЛЯНУЮТЬ КОРПОРАТИВНУ ДЕРЖАВУ.

ЛОНДОН. — Сер Освалд Мослі, багатир, бувший соціяліст, а тепер фашист, заявляє, що британський нарід є за фашизм, себто за корпоративну державу, в якій промисл буде під контролею автономної корпорації, в котрій засідатимуть представники працедавців, робітників і споживачів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103, of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РОБІТНИК ЖДЕ НОВОГО МЕСІЇ

Нові страйки в фабриках автомобілів або автомобільних частин, котрі захопили до 10,000 робітників, звернули знов увагу громадянства на положення робітників у цьому важному промислі Америки та робітників узагалі. Часописи, які недавно приняли опінію, що полагода з 25 березня вдоволила робітників та завела мир у цьому промислі, почали прислухуватися настроям серед робітництва.

Розсліди ґазетних представників розкривають передовсім, що настрої серед робітників за рік поважно змінилися. Рік тому серед робітників був загальний запал. Всі були запалені новим становищем уряду до робітничих орґанізацій. Всі оплескували президента Рузвелта, котрий, казали, хотів, щоб робітники орзанізувалися. В такому настрою робітники готові були згодитися на все, чого від них хотів уряд, у котрий вони вірили.

Нині старий запал остиг. Суперечки між робітниками і сталевими підприємцями, в котрих уряд змодифікував значно своє первісне становище до робітничих орґанізацій, зробили пролом у настрою робітників. Ентузіязм помер. Робітники вже не горнуться так до робітничої юнії. Льокалі юній стоять порожні. Робітники не вірять уже так твердо в уряд, ні в лідерство президента. Не знають вони теж, хто їх лідер. Не вважають вони лідером президента, але й не вважають лідерами своїх юнійних провідників. Деколи пишуть до католицького проповідника, о. Коклина, про котрого кажуть, що він кращий приятель робітників. Але й не надовго стоять за нього.

Декому могло би здаватися, що серед загального невдоволення з лідерства пошириться комунізм. Одначе цього не видно. Рівнобіжно з невдоволенням з уряду та провідників консервативних юній іде ворожий настрій до комунізму й соціялізму. Для них комуністи це зовнішні люди, подібно, як федеральні урядники й рішучіші проповідники часто це для них чужі люди. Робітники півсвідомо відчувають, що провідники їх руху мають вийти з них самих.

Одначе, покищо, на перешкоді повстанню таких лідерів ще стоять такі самі трудноці, які все стоять на перешкоді новим рухам. Передовсім нема довіря до власного розуму, яке проявляється упередженням до тих, котрі повстають з власних рядів. Робітники ще можуть собі серцем уявити, щоби людина, яка вийшла з їх середовища, могла причинитися до збудування їх сили.

Отсе є та прірва, яка відділяє американське робітництво від ступлення відважно на нову дорогу, котрою вони мають іти твердо й уперто до визначеної собі ціли під проводом лідерів, які вийшли з їх рядів.

ПІДСУМКИ ІТАЛІЙСЬКОГО ФАШИЗМУ

Від часу до часу провідники кожного руху мусять підводити підсумки своїх досягнень, і то не лише для самих себе, але також для громадської опінії як своєї країни, так навіть цілого світу.

Італійський фашизм установив спеціяльну інституцію, що має вислухувати загальну доповідь провідника фашизму — Мусолінія. Називається вона „Пятирічна Асамблея", збирається вона раз на кожних пять років і складається з усіх відповідальних членів партії, в скількости до пятьох тисяч люду, що займають командні становища міністрів, членів Вищої Фашистівської Ради, парляменту, сенату, Академії Наук, федеральних секретарів і т. д. і т. д. Перша така Асамблея відбулася в 1929 р. друга — 18 березня 1934, третя намічена на 1939 рік і т. д.

„Пятирічна Асамблея, як висловився сам Мусоліні в своїй останній доповіді, носить типовий характер відчиту після перейденого шляху..."

Отже, перше, що Мусоліні уважав потрібним відмітити в своїй цьогорічній доповіді, це осягнення універсальности фашизму. Але в цій універсальности фашизму треба відзначити дві сторони — неґативну й позитивну. Неґативна полягає в критиці минулого, в руйнуванню застарілих формул демократизму і лібералізму, і в цій критиці, як знаємо, московські большевики, і взагалі комуністи, є не менш завзяті від фашистів. І вже тим самим треба бути обережним в поширюванню фашистівського імени на всяку критику перейдених систем урядування, хочби та критика й приймала такі точки фашистівської ідеольоґії, як визнання потреби сильного авторитетного уряду тощо. Не в тому нахилі до диктатури є зміст фашизму, але в його позитивній конструктивній діяльности. — „Нас цікавлять лише ті, сказав Мусоліні, котрі, зруйнувавши, вміють сторону фашизму, себто лише ті, хто, зруйнувавши, вміють будувати..." А при цьому будуванню не треба забувати, що — „Народ є тілом держави, і що держава є духом народу. В фашистівській концепції народ є державою, і держава є народом..." Інакше кажучи, фашистівський сильний уряд мусить бути побудований в такий спосіб, щоби він спирався дійсно на широкі народні маси, зорганізовані з одного боку в партії, а з другого боку в усіх тих професійних орґанізаціях і спілках, що обєднуються в корпораціях, і надають право громадянства й активної участи в державній праці всім тим, хто в той чи інший спосіб — чи головою чи рукою працює і підносить добробут країни. „Праця і корпорації, — сказав Мусоліні, — є тим знаряддям, через яке здійснюється тотожність між народом і державою..." І здійснюючи цю тотожність, держава зверне свою увагу — через корпорації, що мають опанувати безладний, еґоїстичний, індивідуальний світ економічних інтересів — на головного ворога народніх мас — машину, яка причинилась у великій мірі до витворення теперішньої кризи. „Фашизм відновлює в сучасному світі необхідну рівновагу між людиною й машиною: машина може підбити собі окрему людину, але мусить поступитися перед державою, яка поверне її на службу людини й колективу, як знаряддя звільнення від мізерії, а не як знаряддя накопичення мізерій..."

Взагалі завданням фашизму має бути переборення мізерії, боротьба за поліпшення умовин існування всіх верств населення. Покищо в цьому відношенню зроблено багато, головним чином для міського населення. Щоби дати роботу безробітним, переведено кольосальну працю над уздоровленням міст: старі неґіґієнічні будинки, і навіть цілі квартали, повалено, а на їх місця побудовано модерні чисті доми, повні світла й повітря. Цю роботу треба продовжувати, бо, як сказав Мусуліні, — „ще залишилося чимало кварталів в більших і менших містах Італії, які є справжньою образою для ґіґієни і моралі", але головну увагу треба на будуче звернути на селянські хати. Зі статистичних даних, зібраних по наказу Мусулінія, виявляється, що в Італії існує коло 3 міліони 390 тисяч окремих селянських хат. З них 142,298 треба цілковито зруйнувати, бо в них не можна жити, 475 тисяч потребують великої направи, без якої в них також не можна жити, 930 тисях вимагають меншої направи. Отже тут для фашизму є роботи бодай на яких 30 років. Власники цих хат не мають можливости перевести потрібні роботи самі, і тому тут мусітиме інтервенювати держава з відповідною допомогою. „Нашим, гаслом казав Мусоліні, мусить бути праця, щоби за кілька десятків років усі італійські селяни мали здорову й простору хату, в котрій селянські покоління, як певна й непорушна підставою італійської нації, змогли би жити й процвітати впродовж століть. Лише в такий спосіб можна побороти зло урбанізму й повернути до села і землі всіх тих, що шукають тепер в місті марева легких розваг..." і піддаються всім спокусам міста, виснажуючи таким чином демоґрафічну силу нації, себто її можливість фізичного розросту. Мусоліні продовжує твердити, що скількість населення — при наявности доброго національного проводу — є одною з головних умовин національної й державної сили. Зі зменшенням населення через зменшення народжень зменшується й вага нації в світі. Саме тому фашизм зробив дуже багато для підтримання фізичної сили раси — „День матери й дитини, податок на нежонатих і їх моральний осуд, боротьба проти переселення селян до міста, боротьба за поліпшення ґрунту, діяльність установи охорони материнства, встановлення морських і гірських кольоній для дітей, фізичне виховання, орґанізації молоді, закони про ґіґієну, — все це сприяє охороні раси..." Але позатим — треба ще звернути увагу на те, щоби головній основі раси — селянству дати добру хату.

Підводячи загальні підсумки, Мусоліні зазначив, що весь італійський нарід є тепер за фашизм... а проте „існує ще одна небезпека, яка може загрожувати фашистівському режімови: цю небезпеку представляє так званий „буржуазний дух", себто дух задоволення й пристосовування, нахил до скептицизму, до компромісів, до вигідного життя, до карієризму. Обуржуазеним фашистом є той, хто думає, що тепер вже, мовляв, нема що більше робити, що ентузіязм лише перешкаджає, що ми маємо забагато парадовань, що вже час спочити, що досить мати одну дитину і що спокійне сидження в хаті є найповажнішою з людських потреб. Я не виключаю існування таких буржуазних темпераментів, але заперечую, що вони можуть бути фашистами. Фашистівським „вірую" є — **героїзм,** буржуазним — **еґоїзм.** Проти цеї небезпеки є лише один протилік — принцип постійної революції. І цей принцип ми доручаємо тим, хто є молодий серцем і роками. Цей принцип відганяє інтелектуальних трусів і підтримує інтерес народніх мас; він не іммоболізує історії, але розвиває її сили. Революція, на нашу думку, є **творчістю,** що чергує сіру роботу щоденної розбудови з блискучими моментами самопожертви і слави..."

І це визначення революції видається мені одним з найбільш вдатних: не вандальським руйнуванням, не бунтом розлючених рабів є революція, але — **творчістю, напняттям душ,** розпалених огнем любови, готових однаково і до сірої роботи і до блискучих подвигів героїзму. Лише та революція може бути успішна, в котрій творчість все бере гору над руїнництвом, і в тому є велика істотна ріжниця між большевицькою й фашистівською революцією — і в тому є один з найважніших підсумків італійського фашизму.

Ев[illegible] Онацький.

ЯК БОРЕТЬСЯ НІМЕЧЧИНА З БЕЗРОБІТТЯМ

(УП) Безробіття — це загально світове явище, яке всюди однаково проявляється, в залежности від темпераменту безробітних та від впливу чужої пропаґанди, що хотілаб використати цю обставину на свою користь. Найбільш загроженою безробіттям була Німеччина. Від січня 1929 до січня 1933 зросло було безробіття в Німеччині з 3 на 6 міліонів, і знову на протязі одного року від березня 1933 до березня 1934 зменшилось з 6 на 3 міліони завдяки заходам уряду. Німецький уряд передбачає, що по кінець липня зменшить цю цифру на 2 міліони, а на літо 1936 року буде в Німеччині лише кількасот тисяч безробітних.

Якимиж засобами осягнула Німеччина таке величезне зменшення безробіття на протязі одного року? Питання це дуже цікаве і на цю тему мав на днях державний секретар Райнгардт виклад у Берліні.

В Німеччині був все попит за ріжними товарами німецької продукції з одного боку, а армія безробітних з другого. Отже завданням уряду було замінити попит у працю для безробітних, а тимсамим збільшити дальший попит і запотребування і дальшу працю. Цього завдання не міг вирішити уряд, який не мав надії остатися довший час в кермі держави. Плян треба було розвинути на довший час і його консеквентно переводити в життя. В першу чергу успіх плянів був незалежний від доброї волі німецьких горожан, а дальше й від віри в успіх як у самого уряду так і в масах населення, а на сам кінець від фінансових, податкових та заробіткових зарядження.

Першим кроком в цьому напрямку було зменшення податку від автомобілів. Всі авта, допущені урядово до ужитку після 32. 3. 33, були звільнені від податків. Вже скоро після оголошення цього закону число робітників в автомобільній індустрії подвоїлось і нині ще далі збільшується. Недобір, який повстав в буджеті внаслідок відпаду цього податку, покрито заощадженням видатків на допомогу безробітним, які в міжчасі знайшли працю в автомобільній індустрії. Перед кількома днями видано розпорядження, що всі чужі авта, які приїздять у Німеччину на протяг часу не більше 3 місяців, також вільні від податку. Цим способом осягнено це, що чужинці масово приїздять автами до Німеччини на відвідини чи огляд, не потребуючи платити надто великих податків.

В червні 1933 року видано закон, яким звільнено від податку накуп нового устаткування для заводів. Підприємці кинулись купувати нові машини, викидаючи старі, а тимсамим дали машиновим робітникам нове заняття та можливість збільшити скількість робітників в себе. Зновуж таки недобір в буджеті через випад тих податків покрито заощадженням на допомозі безробітним, які в міжчасі знайшли роботу в машинових фабриках.

В серпні 1933 року видано закон, на підставі якого звільнено від податків всіх власників домів, що в тому часі переводять репаратуру домів. У вересні 1933 року видано закон, яким звільнено зовсім від податків новозбудовані малі доми. Цим законом осягнено те, що люди почали наново будуватись і дали роботу сотням тисяч будівельних робітників. Також в тому самому місяці зменшено сільсько-господарський податок з 2% на 1%, що причинилось до поширення руху капіталу в сільському господарстві. Селянам оставалось більше грошей на покуп одягу та оплату робучих сил в господарстві. В березні 1934 року видано закон, яким звільнено робітників від податку на користь безробітних. Цим способом посилено покупну здібність робітництва та попит на промислові товари. Сподіваються збільшення товарового обороту на 300 міл. марок, а разом з тим і збільшення заняття для робітників по заводах.

Дальше законом з 3 червня 1933 року звільнено від надмірних податків тих, які можуть для допомоги в домашньому господарстві держати дівчат. Наслідок такий, що в короткому часі знайшли заняття коло 100 тисяч дівчат в домашньому господарстві.

Одним з головних законів для зменшеня безробіття був закон про видачу безпроцентових позичок на уладження мешкання всім новоженцям. Попит за такими позичками перевищує все сподіване. Від початку серпня 1933 до тепер подружились коло 200 тисяч людей, а це означає облегчення ринку безробіття на 200 тисяч жінок. Збільшився в звязку з тим і попит на меблі так, що меблеві заводи дали заробіток новим 200 тисяч робітникам. Разом отже зменшилось безробіття через видання цього закону на 400 тисяч людей. Тепер розраховують, що річно будуть видавати таких позичок на 250 тисяч пар новоженців по 1,000 марок кождому. Потрібні на це гроші будуть стягати зі всіх безжених. В цей спосіб примусять і тих женитись та дальше відтяжувати ринок безробітних. Разом з тим зменшуються також видатки на безробітних, бо в міжчасі на місце дівчат, що вийшли замуж, приходять мужчини з безробітних.

Крім того уряд видав спеціяльний закон для попертя праці і для цього призначив суму 1 міліярд марок. Для привернення в порядок домів призначено суму 500 міліонів марок готівкою і 360 міліонів податковими квітами. На будову автомобільних доріг призначено 500 міліонів марок. Податкові квіти будуть платні до 1938 року. До того часу держава буде річно діставати 300 міліонів податків в квітах, а не в готівці.

На 1934 рік передбачається збільшення програми робіт на 50% в порівнанні з роком минулим, а разом з тим і зменшення безробіття приблизно на 2 міліони людей. Буджет буде вирівнаний тим, що зменшатися видатки на безробітних, але зате збільшаться податки від обороту, бо все буде працювати. Плян цей розрахований не на короткий час, а на довгий і, як бачимо, веде до успіху. Продукція німецької індустрії збільшилась на одну четвертину, себто на 1 міліярд на рік, а число працюючих підскочило з 11.5 міліона на 14 міліонів.

УКРАЇНА ПІД БОЛЬШЕВИЦЬКОЮ ВЛАДОЮ

(7)

Знищуючи живі національні українські сили, комуністична Москва не забуває про знищення найменших ознак господарської „окремішности" України. В першу чергу в грудні 1929 р. касується трост „Донвугілля". Замісць нього орґанізується кілька нових тростів, що безпосередньо входять до всесоюзного вугільного обєднання. В той же час російські вугільні трости, як Мосвугіль, Уралвугіль, Сибірвугіль та інші входять і надалі до всесоюзного обєднання на правах окремих орґанізацій. Майже одночасно переводиться централізація української цукрової промисловости. Правління цукротросту ще в 1924 р. перенесено з Києва до Москви, на Україні, залишені були лише його філії в Києві, Умані та Винниці. На початку 1930 р. цукротрост перетворюється в союз-сахар з центром у Москві і без ніяких філій на Україні. Наслідком цього українські кооперативи мусять купутати цукор з українських цукроварень за посередництвом Москви.

Саму кооперацію також перереформовано. До пятилітки на Україні були свої всеукраїнські обєднання споживчої кооперації (Вукоспілка), сіл-господарської (Сільський Господар), бурякової (Укрбуряксоюз) та інші. На початку 1930 р. в Москві утворено Всесоюзний Зерносоюз і Всесоюзний Московський Союз Совітів, в які входять всі обєднання української кооперації. Зліквідовано також Українбанк на Україні.

Не тільки центри промислового керовництва, але й головні капітальні вклади, згідно з пятилітнім пляном, переносять тепер у природній центр російської держави — на Урал і Сибір, на який свого часу указував ще знаменитий російський хемік Менделеєв. В червні 1930 р. XVI. зїзд ВКП (Всеукраїнської Комуністичної Партії) ухвалює постанову про утворення другої вугільно-металюрґічної бази в Урало-Кузнецькому районі. Тимчасом для максимального використання природніх багацтв України в 1932 р. в спішному порядку починається будова спеціяльної залізнодорожної надмаґістралі Донбас—Москва.

Як відомо, за часів російської імперії російські капітали гніздилися головним чином на Уралі. На Україні панували капітали анґлійські, французькі та бельґійські за винятком німецьких капіталів, що панували в інших районах бувшої Росії*). Самий спір між залізно-рудними районами Криворіжжям (на Україні) і Уралом був вирішений чужоземним капіталом всупереч тенденціям національного російського капіталу. Тепер з Україною повторюється тасама історія. Досить того, що пятилітній плян, збудований на повному іґноруванню потреб правобережної України з її майже 20-міліоновим населенням. Не багато краще положення на лівому березі Дніпра, де за ввесь час фактично збудований один лише тракторовий завод в Харкові, та й то після довгої боротьби між Харковом і Москвою. Щож до широко розголошеної гідроелектричної централі на Дніпрі, т. зв. Дніпрельстану, то нема сумніву, що це „чудо большевицької індустріялізації", збудоване буквально на кістках українського населення, загинувшого від голоду, на довший час залишиться німим свідком того, як взагалі не треба господарювати.

В чому не можна відмовити московському центрови, так це в переведенню прискорених темпів „колективізації" та „індустріялізації" (особливо в Донбасі) на Україні, бо тут ходить не про „капітальні вклади", а навпаки, про грубий, нічим необмежений визиск господарських можливостей України. Само собою, большевики інформують світ про Україну, як про „передову країну совітського соціялізму". (Див. німецьку моноґрафію „Украіне", Харків, 1932) В дійсности ця „передова країна", перебуваючи ввесь час в ролі кольонії московського комуністичного центру, є країною постійного недоїдання й голоду широких народніх мас, країною, в якій тепер знову, як і в роках 1921—1922, дійшло до страшної голодової катастрофи з поширенням людоїдства**) й т. п., хоч не так давно Україна була „хлібною коморою" Европи. Знову, як і в роках 1921—1922, тисячами українська людність від голоду, а комуністична Москва мовчки вивозить хліб з України. Як свого часу від „військового комунізму" Леніна, так тепер від „ґенеральної лінії" Сталіна, Україна мусить страждати найтяжче. І знову братський союз" з Москвою є прокляттям в очах страждаючої людности України.

*) М. Яворський, Україна в епоху капіталізму. Харків 1925.

М. Гольман, Русский империализм. Москва 1926.

**) I. Herasymowytsch. Hunger in der Ukraine. Berlin 1923.

Quisling. La famine en Ukraine. Geneve 1922.

(Дальше буде).

ПОДЯКИ.

Я, нижче підписана, складаю щиру подяку головному урядови У. Н. Союза за скоре виплчаення мені посмертного по моїм чоловіку Володимирі Сеґінь в сумі $1,000. Також дякую щиро місцевим урядникам і членам бр. св. Георгія, від. 239 У. Н. Союза за труд і віддання останньої прислуги покійному.

Параня Сеґінь, вдова,
Володимир, Роман, Оля і
Роберт, діти,
Филаделфія, Па.

Я, нижче підписаний, член тов. Сокіл, від. 218 У. Н. Союза, складаю щиру подяку головному урядови нашої орґанізації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $50, котрі стали мені великою помічю у моїй недузі.

Іван Цепінь,
Кемпбел, О.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ПРОЦЕСОВИЧ.

Нюйорський лікар д-р Алтон Смал процесувався довгий час з телефонічною компанією за оплати за телефон. Ще в 1927 році цей лікар прийшов до переконання, що телефонічне підприємство рахує йому забагато за телефонічну службу, бо каже йому платити за телефонічні розмови, котрих він не мав.

Телефонічне підприємство перечило цьому й далі посилало рахунки, які лікар уважав зависокі. Відклики лікаря до „комісії публичної служби", котра має контролю над телефонами, нічого не помагали, бо комісія вірила компанії. Щоби ствердити понад усякий сумнів, що компанія помиляється, лікар завів замки на свої телефонічні апарати, кликав тільки самий, записував кожду розмову, і таке інше. Далі, діставши зависокий рахунок, заплатив його, а потім запізвав компанію до суду.

По довгій тяганині справа прийшла перед присяжних судців, і ці признали йому слушність та приказали телефонічній компанії звернути йому несправедливо побрані гроші.

Газети розписалися широко про цю справу. Всі вони звертають увагу на те, що процесування коштувало лікаря коло 3,000 долярів, а виграв усього 5 долярів і 40 центів.

Для практичного бизнесмена це пуста побіда. Не варта видавати 3,000 долярів, щоби виграти 5 долярів і 40 центів.

Та лікар, видно, держався іншої думки. Йому йшло про засаду справедливости. Коли він чується покривдженим, то йому й три тисячі долярів варта, щоби добитися справедливости. І багато людей співчувають з ним: для них теж побіда справедливости варта більше, ніж та сума, котру припадково виграється.

І хто знає, чи було би в світі багато поступу до справедливости, якби люди при всякій справі числили лише видатки й мірили користи коштами.

БОЄВІ ПРИХИЛЬНИКИ МИРА.

У кількох американських університетах відбулися студентські демонстрації за мир, а проти війни. Неодна з таких демонстрацій перемінилася в бійку з прихильниками війни й ворогами пацифізму.

У цей спосіб прихильники мира дістали лекцію, що навіть за ідею мира треба деколи піти до бою.

НАСЛІДКИ ПОЛЬСЬКО-БОЛЬШЕВИЦЬКОГО БРАТАННЯ.

Три варшавські підприємці пачкували через польсько-російську границю комуністів, які, не маючи роботи в Польщі, хотіли дістись до Росії.

Коли, через нащасний випадок, большевицька сторожа зловила тих, що перекрадалися через границю, вона їх арештувала, потім віддала в руки польської поліції, а ця покарала їх кількамісячною тюрмою за безправний перехід границі.

У цей спосіб большевицький уряд у Москві вчить польських большевиків старої правди: пан з панем зна сен, а тобе, хлопе, до теґо засен.

ЗНОВ ЖИДИ І ПОЛЯКИ.

У донесеннях про цю подію газети подали імена трох варшавських підприємців, що пачкували комуністів через границю. Імена показують, що це Жиди. Та донесення говорять про них як про Поляків. Якби подані були імена комуністів, котрих пачковано через границю, то правдоподібно показалось би, що це теж Жиди: ледви можна припустити, щоби комуністам-Полякам забаглося Росії.

У донесеннях з Німеччини далі говориться про Німців і Жидів.

З ЮВИЛЕЙНОЇ КАМПАНІЇ У. Н. СОЮЗА.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Прочитав я в „Свободі" з 20. квітня заклик Головної Екзекутиви, в якім нам пригадують, що треба сповнити наш членський обовязок супроти нашої організації. І дочитався до того, що побачив, що 361 відділ У. Н. Союза, до якого я маю честь належати, стоїть тепер на першім місці в Ювилейній Кампанії щодо придбання нових членів. Як член і урядник того відділу я тим врадувався. Це природно. Але подумавши трохи, сказав собі, що те число, яке придбав наш відділ, замале. Тепер ми стоїмо на першім місці. а при другім чи третім оголошенню можемо злетіти вниз. Та й те не було би важне, як би тут не йшло про дійсно важну і дорогу для нас усіх справу. Тому саме я змушений пригадати всім членам нашого відділу, що ми прирекли собі, що кождий з нас має обовязково придбати на протязі цього року одного нового члена до нашого У. Н. Союза. Ще остається 8 місяців до кінця кампанії. Час перелетить скоро. Навіть не оглянемося, як мине рік. Тому не відкладаймо, а берімся вже тепер надобре до аґітації за нових членів. Аґітувати за У. Н. Союзом це значить робити чесну, почесну й патріотичну роботу. Конкурувати між собою, хто приєднає з нас чи з наших відділів більше членів до орґанізації, це значить працювати для ідеї.

І памятаймо, а це вже відноситься до членства 361 відділу, що нераз не так трудно добитися першого місця, але штука на нім вдержатися. Я не можу уявити собі того, щоби могло статися з нашим відділом таке, щоби ми злетіли з того почесного місця. Але воно може легко статися, як ми не возьмемося до серіозної праці.

Наш Союз є тепер добре зорґанізованою, модерною асекураційною орґанізацією. Нема вже ніякої вимівки щодо обмеження його родів обезпечень. Треба тільки трохи любови до свого, а тоді кожний свідомий Українець в Америці буде в рядах У. Н. Союза. І не забуваймо, що У. Н. Союз призначує орґанізаційні премії. Кілька десяток долярів в теперішних важких часах також щось значить! І це повино бути теж принукою.

Заклик Головної Екзекутиви вийшов в пору. Ще час взятися нам до роботи і надолужити те, чого не виконали. Берімся до того в нашім відділі й по всіх інших відділах. А при кінці року побочимо, хто з нас був у перших рядах при дійсній народній роботі: приєднуванню нових жовнірів до української армії, згуртованої в У. Н. Союзі.

Ілія Гузар,
член 361 від. У. Н. Союза
в Ню Йорку.

УВАГИ ДО ДОПИСУ П. БУКАТИ ПРО ВИХОВАННЯ

Пояснення дописувача про те, як він розумів слова „найнижчі верстви", пояснюють його допис. Можна й таке розуміння приняти, але коли це розуміння відбігає від звичайного розуміння, його найкраще подати відразу, себто в першому дописі, а не писати: „серед найнижчої верстви суспільности, серед пониження та наруг".

* * *

Так, є багато поглядів про виховання дітей, але таку думку про вплив чуття на поступовання людини, як висказав Сібері, приймають нині виховники майже загально. Ні за теорією Сібері ні за нічиєю іншою теорією людина не стається примітивною, ні подібною до дикої звірини, коли вона руководиться чувствами. Якраз про цей страх перед чуттєвим життям говорив д-р Джан Д. Б. Морґан, професор Нортвестерн Юніверситі, на конґресі для розвою характеру, який то конґрес відбувся в Шікаґо в лютім 1928 року:

„Не зважаючи на загальний страх і незнання чуттєвого життя, нові розсліди доказали нам факт, що чуття є фундаментом, на котрому будується всі наші найважніші признаки характеру".

* * *

Не в тому розходиться дописувач з редакцією, чи можна виробити характер і силу волі без науки, а в тому, чи виховання характеру й сильної волі в людині можливе **лише** тоді, коли **діти** розуміють вартість і велич науки, як казав дописувач у першім дописі.

Приклад з двома дітьми, поданий дописувачем, це тільки повторення твердження, а не доказ. Коли возьмемо двоє однакових дітей та станемо одну дитину виховувати без показування їй ваги науки характеру, а другу з таким показуванням, то дуже можливо, що між дітьми буде ріжниця, але чи ця ріжниця буде на користь почуття щасливости дитини, котрій показувано заєдно на вагу науки характеру? Дописувач думає, що щасливіша буде дитина, котрій це показувано. Та цього дописувач не доказав. І, здається, якби прочитав дещо з тої психольоґії науки, котру нам захвалює, то теж набрався б сумнівів у порадність такої науки.

* * *

Анекдота про короля Филипа, його сина Олександра й фільософа Аристотеля мала на цілі тільки піддати думку, що виховання дитини починається з її народженням. Казати, що анекдота відноситься до випадків, у яких батьки віддають дітей на науку іншим людям, значить стільки, що пеpеочувати основну точку, а звертати увагу на побічну. Коли дописувач каже, що цей приклад відноситься тільки до таких випадків, у яких батьки віддають дитину чужим людям на виховання, то він таксамо „слушно" може сказати, що цей випадок відноситься тільки до королів, або до давніх часів, або до випадків, у яких син зветься Олександер, а батько Филип.

Дописувач сказав, що виховання починається з рачкуванням дитини. Уваги редакції висловили іншу думку, яку Марк А. Мей, професор виховання в Єйльскім університеті, промовляючи на згаданім вище конґресі, висказав, даючи родичам як одну з провідних основ виховання дитини погляд, що „звички й поведення без попереднього думання, які утвердилися перед пятим роком життя, вважають, хоча й без доказу, за розмірно постійні й вони служать за основу характеру".

Проф. Джан Дж. Б. Морґан на цьому самому конґресі для виховання характеру ще докладніше порушив це питання, від якого часу мається починати це виховання:

„Приходимо до переконання, що коли дозріла людина ставиться зле до якоїсь ситуації, то вона є чуттєво хорою, вона дістала зле вохування, що з якихось причин не навчилася, що вона є чуттєво неграмотною людиною. Питання чуттєвого здоровля обертається не коло перевиховання тих, які видимо дістали невідповідне виховання, але коло здорового чуттєвого виховання молодих дітей. Наскільки роблено проби з таким вихованням, воно починається дуже вчасно в життю дитини. Дитина вчиться чуттєвих відчувань іще передтим, заки вона навчиться ходити, говорити, мати владу над своїми рухами; навіть іще заки їй почне рости перший зуб".

* * *

Дописувач хоче обмежити свою пораду руководитися супроти дитини у віці від 2. до 7. року життя правилами поступовання супроти котика або песика тільки до випадків, у котрих іде не про навчання послуху або відучення пакісливости. Одначе можна сумніватись, чи навіть таке обмежене правило принесе якусь користь людині, що береться виховувати дитину до послуху чи відчування пакісливости.

Наперед про те, як учиться песиків чи котиків послуху або відучується псотливости, мало хто має поняття. Берд Т. Болдвин у своїм провідничку про книжки для виховання дітей, виданому Американським Бібліотечним Товариством, наводить оголошення з одного англійського місячника, в котрім говориться:

„Молоді дівчата й жінки, котрі хочуть присвятитися плеканню собак, будуть раді довідатися, що панни .... і ...., котрі мають у плеканню собак поважний досвід, та самі мають собачі буди, готові дати студенткам добре вишколення за шість місяців".

Цього оголошення Болдвин уживає не як арґументу, щоби виховувати діти відповідно до правил хову собак, але як арґументу за навчання виховання дітей: коли для хову собак треба 6-місячного курсу, то для виховання дітей треба теж якоїсь науки. Хову собак до виховання дітей звичайна людина не може примінити просто тому, бо пересічна людина собак не держить і про хов собак нічого не знає. Не знає навіть того, як учити собак відучувати їх від псотливости.

Подруге, люди, котрі про ці справи щось тямлять, відраджують руководитися при вихованню дітей правилами собак. Проф. Джозеф Джастров говорив на згаданому конґресі: „Дитина росте, переміняється. Вона починає з одного умового стану, а кінчить другим, зовсім іншим. Звірята, здається, ростуть природно; котя без сильних перемін виростає на кота. Людина мусить рости й переміняться".

Навіть правила відучування собак і котів від псотливости ні до чого не придадуться. Відомо, як власники котів та собак відучують котята й песята від роблення нечистоти в кімнаті. Чи таких способів треба вживати до тої самої цілі супроти дитини у віці від 2. до 7. літ життя?

* * *

Стільки само варта порада, як руководитися при вихованню дітей управою ростин. Навіть людям, які знають цю справу, треба би вперед сказати, за ховом котрих ростин поступати, бо відомо, що ріжні ростини вимагають ріжного хову. Людям, які про плекання ростин не мають поняття, а таких по містах багато, зайво собі голову тим запрятувати. Краще йти до справи безпосередньо, не довкруги.

Прочитавши приклад з кактусом, дописувач питає: Чи має мати в тім випадку, коли не знає, яку поживу дати дитині, полишити дитину без опіки?

Чи це виходить з прикладу з кактусом? Увесь уступ з кактусом мав читачеви показати, щоби він при вихованню дитини не журився ростинами, а тільки дитиною. Коли дописувач, котрий уважає себе знавцем виховання, помішав так головну точку прикладу з кактусом, то цим він тільки доказав те, що він хотів збити. Він доказав, що всякі анальоґії з цвітами й звірятами більше справу виховання замотують, ніж упрощують.

Коли дописувач думає, що виховник дитини може собі помогти, навчившися вперед хову песика або кіточки, то під цим оглядом він іде всупереч цілому досвідови людства. Ні в одному університеті, ні в одній школі виховання не кажуть професори виховання студентам учитися вперед хову собак чи котиків. Ледви чи є в одному підручнику виховання дитини уступ про виховання песиків і котиків. Коли дописувач іще далі вперто обстоює свою думку, коли він каже, що хто не вміє лекшої штуки хову котиків і песиків, той не повинен братися до труднішої штуки виховання дітей, або, коли їх має, віддати до виховного заведення, то чи не можна його попросити сказати нам, на якій основі він таке говорить? Хто то ще мав такий досвід, що при вихованню дітей треба, або хочби можна, руководитися ховом ростин та ховом песиків і котиків? У яких випадках, у яких практичних ситуаціях життя вживається цих правил хову котиків і песиків? Замісць дискутувати загально й голословно, переходім відразу до практичних випадків. І взагалі. якщо справді характер дитини можна виховати, розвиваючи добрі інстинкти і винищуючи злі, то пора вже нам почути, котрі це добрі інстинкти, котрі злі, як розвиваються одні і як винищуються другі. Коли дописувач вірить, що знання цих справ потрібне для виховання, то не треба цього знання задержувати для себе.

ПРОТОКОЛ

З річного засідання головного уряду Українського Народного Союза, яке відбулося в днях 19 до 24 лютого 1934 року в домі У. Н. Союза під ч. 81—83 Гренд Стріт, Джерзи Сіти, Н. Дж.

(28)

ДРУГИЙ ДЕНЬ РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ.

Звіт головної радної, Анни Боївки.

За час мого урядування, як головної радної У. Н. Союза, я полагоджувала головно ті справи, які були припоручені мені головною канцелярією У. Н. Союза. Також скликала я збори від. 28, 365, 242 і 382 в справі вибору Союзового лікаря. Крім того була я на зборах від. 242 і 382, в котрих то відділах треба було полагодити непорозуміння, що виринали там з ріжних причин. На тих зборах був також присутній головний контрольор Д. Капітула. В жовтні була я запрошена гол. предсідником М. Мурашком на ювилей від. 9. в Ст. Клер, Па.

Вкінці я старалась давати інформації тим урядникам і членам, які звертались до мене в ріжних справах орґанізаційних, та взагалі при кождій нагоді докладала всіх старань для праці в користь нашої орґанізації.

Звіт головної радної, Олени Придун.

Моє звідомлення буде коротке, бо я не мала ніяких важних справ до полагоджування, крім справи вибору місцевого Союзового лікаря. Ту справу я полагодила спільно з іншими відділовими секретарями моєї місцевости. Також скликала я загальні збори з 5 місцевих відділів в справі орґанізування молоді до У. Н. Союза. На тих зборах були присутні гол. предсідник М. Мурашко і головний радний Г. Євусяк. Уважаю, що ті збори були корисні, бо помогли до вияснення ріжних справ та додали всім присутнім більше запалу й енерґії до дальшої праці. Я по моїй найкращій змозі старалася завжди давати належні пояснення тим членам, які мене запитували у всяких справах щодо У. Н. Союза. Як головна радна, я старалася сповняти мої обовязки супроти нашого Батька-Союза пильно та щиро.

На тім вичерпано звіти всіх урядників та приступлено до наступної точки наміченої програми, а саме до дискусії нак звітами. Порішено вести дискусію над кожним звітом зокрема. Гол. предсідник передає ведення зборів заступниці гол. предсідника, бо над його звітом почалася власне вести дискусія. До дискусії над звітом гол. предсідника зголосились отсі головні урядники: Д. Капітула, А. Пашук, Г. Євусяк, і С. Слободян.

Контрольор Д. Капітула запитує:

1. Чому з посмертного фонду виплачується такі видатки, як направа домів, адвокатські кошти і т. п.
2. Чому бувший головний касієр В. Левчик одержав платню за липень 1933 р., коли він був урядником тільки до кінця червня.
3. Чому екзекутива позичає гроші на морґеджі в околицю Пітсбурґа, Па., а колись тверджено, що на такі далекі околиці морґеджів не уділюється.
4. Чому головний капітал на деяких морґеджах вже довгі роки не є сплачуваний.
5. Чому екзекутива не висилає грошей, ухвалених на ріжні старокраєві цілі, впрост до краю, але через Обеднання.
6. Чому головний предсідник не повідомив бувшу контрольну комісію, щоби вона передала теперішній контрольній комісії бонди членів головного екзекутивного комітету.

Головний предсідник відповідає:

До 1. Направу домів, адвокатські й інші кошти покривається завжди з того фонду, з якого був уділений дотичний морґедж. Коли морґедж був даний з посмертного фонду, то видатки, які є получені з тим морґеджом, мусять бути покриті також з того самого фонду.

До 2. Бувший головний касієр урядував до 15. липня, а тимсамим належалась йому платня за тих 15 днів.

До 3. Екзекутива уділила тільки один морґедж на суму $1,500 на реальність одного з членів У. Н. Союза в Монессен, Па. В тій справі може вам дати докладніші інформації заступник гол. предсідника, В. Малевич, який перепроваджував трансакцію того морґеджу.

Тут заступник гол. предсідника подає ті причини й обставини, якими він руководився, коли поручав іншим членам екзекутиви уділення того морґеджу, та стверджує, що інвестиція тих $1,500 є вповні забезпечена. Сума, уділена на той морґедж, представляє тільки одну третину теперішньої вартости тої реальности.

(Далі буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БРУКЛИН, Н. Й.

Концерт у честь Шевченка.

Заходом Центрального Комітету влаштованого дня 1-го квітня Шевченкове Свято в галі публичної школи на Норт і 5 улиці.

Саля була виповнена публикою по береги. По обидвох боках сцени висіли два великі образи великих мужів Америки: Вашинґтона і Линколна. А по середині сцени виднів великий образ Тараса Шевченка. Ввійшли українські пластуни з американськими й українськими прапорцями, Коло Батька Тараса станули малі хлопці з крісами і міняються на переміну. А батьки і матері споглядають на тих дітей і сльози котяться з їхніх очей.

Свято відкрив і заповідав програму п. Юліян Павчак, голова Центрального Комітету. Вступне слово виголосив місцевий парох о. А. Лотович, підкресливши те, що ніякий нарід у світі не святкує так торжественно память своїх людей, як святкує український нарід память Шевченка.

Потім виступив хор української молоді з піснями, завдячуючи своє добре вишколення учителеви п. Василеви Савіцькому.

Скрипкове сольо панни Емілії Кузів дуже припало публиці до вподоби. Таксамо й сопранове сольо панни А. Кісь, яка співала в супроводі молодого пяніста Бориса Савіцького.

Святочну промову виголосив гром. Дмитро Галичин. Підніс, що слова Тараса як давно були на часі, так і тепер є далі актуальними. Бо як передше так і тепер нарід наш стогне далі в ярмі окупантів. Промова та дала слухачам багато до думання.

Дальші точки виконав хор під управою п. Савіцького та три допомозі милого баса п. Яреми. „Поклін Кобзареви" виддеклямувала 11-літня дівчинка, А. Забавська.

Голова Комітету заявив, що вступ на концерт був вільний, але це не звільняє нас від обовязку зложити жертву на Рідний Край. Зібрано коло $55.

Григорій Бардак.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Збірка на інвалідів.

У неділю, дня 3-го грудня 1933 р., в 6-тій годині вечером, в греко-католицькій церкві св. Івана Хрестителя наш парох о. Мих. Кузів з о. Ст. Побуцьким відправили молебень. По молебні виголосив о. Мих. Кузів патріотичну проповідь з нагоди пятнацятих роковин Української Державности, а о. Ст. Побуцький відправив панахиду за українських героїв.

Присутних на богослуженню було поважне число. В часі молебня зібрано жертву на інвалідів.

Опісля в 8-мій годині відбувся концерт в Українськім Народнім Домі, де о. Ст. Побуцький виголосив вступне слово. Концерт парохіяльного хору випав дуже гарно під умілою управою учителя п. Йосифа Заяця. На концерті зібрано добровільні жертви на інвалідів.

Разом вислано через Обеднання на інвалідів $51.40.

Віктор Осухівський.

ГРЕЙТ МЕДОВС, Н. ДЖ.

На інвалідів.

В церкві св. Николая відправлено панахиду за поляглих героїв. Вечером того самого дня наші маленькі діточки уладили концерт, котрим занялась наша громадянка Ева Дудяк. Концерт удався дуже гарно.

Саля концерту була влаштована й гарно прибрана могила наших героїв.

На концерті говорив вступне слово о. М. Колтуцький. При кінці маленькі дівчата пішли за збіркою й зібрали $27.20 на інвалідів. Гроші ці вислано до краю через Обеднання.

Іван Опиівський.

БОФАЛО, Н. Й.

На Рідну Школу.

Дня 18 січня влаштовано заходом сестрицтва, яке існує при українській церкві св. Николая, т. зв. „Святий Вечір", з котрого дохід призначено на Рідну Школу. Наші сестриці відомі з того, що завжди памятають за кожду добру справу. І тимразом придумали теж гарне підприємство на гарну ціль.

Підчас забави були промови. Говорив гром. Л. Коваль, а далі о. Е. Сидоряк пояснив у палких словах значіння Рідної Школи та просив про жертви на її попертя. Зібрано $55.77, які то разом зі жертвами братств і товариств вислано до краю на призначену ціль через Обеднання.

Жертвували по $2: С. Кушка і П. Володка, а Е. Тимкович $1.50; по $1: М. Відровий, М. Сохан, І. Грицай, П. Нагорний, С. Макух, П. Дубас, С. Заремба, Г. Леськів, Л. Коваль, о. Е. Сидоряк, пані Сидоряк, Д. Стефанюк, П. Сукмановський, Г. Цьопик, М. Сохан, Ю. Грицик, пані Кубчак, пані Ребізант, пані. Макух; по 75 цнт.: М. Сукмановський, В. Горгота, Марія Вайда; В. Коваль 50 цнт.; М. Мазурак 60 ц. Дальші жертви: Українсько-Американський Горожанський Клюб $10; братство св. Николая $10; парохія св. Николая $5; сестрицтво Пр. Діви Марії $5; братство „Твердиня" $5.

МІЛВОКІ, ВІС.

З імєнин на боєвий фонд.

Дня 4 березня громадяни Іван і Мелянія Шеремета справляли пятьлітні іменини свому синови Петрови.

При вечері зібрані гості сладали відповідні побажання, а пані Настя Барсук піднесла, що при тій веселій забаві годиться згадати теж і за наших борців та зложити жертви на дальшу боротьбу. Жертвували по $1: Н. Барсук, Т. Барсук; по 50 цнт.: І. Шеремета, І. Пунько, М. Барильський, Й. Жовнірович, П. Стецик, В. Пітух; А. Ковтун 25 цнт. Разом $5.25. Гроші вислано до старого краю через Обеднання.

Теодор Барсук.

БАБІЛОН, Н. Й.

На визвольну боротьбу.

Зложили: М. Цимбалістий 2 дол.; С. Бемко, Анастасія Лендвер, І. Петровський, М. Туранський, Наталка Плескун, О. Кіпибіда, Анна Куречка, Анна Кіпибіда, Марія Петровська, М. Левик, М. Мотуз, О. Холявка, Т. Щейног, Н. Н., Г. Пікула, Т. Заверуха, А. Гловацький, І. Воробець, І. Озарчук, Лукія Цимбаліста, Марта Денега, Анна Озарчук, Анна Мазур і Д. Мазур по 1 дол.; Неті Гловацька, С. Ратушний і Анна Ратушна по 75 цнт.; Іванна Петровська 55 цнт.; Михалина Бемко, Анна Левик, А. Гутник, Текля Чоловічок, Л. Цимбалістий, Т. Скорободатий, Д. Заверуха і С. Бемко по 50 цнт.; дрібними $3.20. Разом $36. Розхід $11. До висилки лишилося $25, які вислано через Обеднання.

ГЕМПСТЕД, Н. Й.

На визвольну боротьбу.

Зложили: Й. Максимко, Марія Виницька, Марія Канонец, Марія Чопик, Анна Кишенюк, Анна Кишенюк, Євка Кишенюк, Й. Кишенюк, І. Кіценюк, Г. Дорош, І. Корнова, Д. Кишенюк, Дора Бабяк, Павлина Білик, Розалія Пахолок, П. Пахолок, М. Баран, П. Гловацький, О. Гладкий, М. Десів, Марія Кіценюк, С. Подольський, Ф. Петровський і Марія Подольська по 1 дол.; Михалина Прунevич, Анна Горін і І. Горін по 75 цнт.; Марія Комин, Дора Чечіль, Дора Дорош, М. Матвійчук, В. Максимко, Юстина Грибик і М. Пахолок по 50 цнт.; дрібними $5.82. Від себе даю 1 дол. Разом $36.07. Кошти пересилки 5 цнт. Разом 36.02, які вислано через Обеднання.

Прийшов асистент зубного лікаря до дверей одноповерхового дому та задзвонив. Наймичка вийшла й питається:

— Чого собі бажаєте?

— Хочу бачитися з вашою панею.

— То неможливо, — каже наймичка — пані нині не приймають.

— Чому?

— Бо їх болять зуби.

— То неможливо, таж я маю панині зуби в кишені.

СПОВІДЬ О. МАКОВЕЯ В 50-ЛІТТЯ УРОДИН

I.

День 22. серпня 1917 р., отже у 50-ліття уродин, застав Осипа Маковея в Слатині, в мундурі старшини австрійської армії. Від початку світової війни він при війську.

Спершу був перекладачем російської мови при штабі 8. дивізії, від січня до червня 1916 р. був начальником листової цензури в Чернівцях, потім після наступу Москалів у Сиготі. Далі стає головним перекладачем німецького карпатського корпусу, врешті дістається до радіо-групи.

На радіо довідується про проголошення Української Держави, про Центральну Раду, про всеукраїнський селянський і військовий зїзд, про універсали Української Центральної Ради...

Ті вістки приймає з великим захопленням. Розказувала мені пані Маковеєва, як приняв він вершу. Прямо з радости не міг спершу й слова вимовити. Ледви по добрій хвилині прошепотів:

— Україна вільна!

II.

Знагоди 50. річниці уродин записав О. Маковей у свойому записнику:

Слатина 22. серпня 1917.

Сьогодні кінчиться мені 50. рік життя. Нема чим ні тішитися, ні смутитися. Так, тільки можна би трохи подумати над тим, що було за тих 50 літ у моїм життї — ну, і що ще може бути.

Одно тільки запишу: Я мав надію прислужитися свому народови так, щоб він мене, ще поки жию, згадував добрим словом. Та цього я не осягнув. Очевидно, талант у мене невеликий і неблискучий, не міг вибитися на верх у нашій сірій буденщині. Жалко мені, бо всеж я багато праці поклав у те, щоб зазначити свій побут на землі і „кинути слід".

Маю жаль і до нашої суспільности, але мовчу, бо були більші від мене і наша суспільність пізналася на них або за пізно або аж по смерті. А тепер по трох роках війни нічого й вимагати від нещасного аніреченого народу.

Шкода тільки, що з тих причин пропала в мене охота писати: 50 літ — це вже не вершок розвитку, тільки спад. Війна також прибила дуже. У же я нічого замітного не напишу, коли досі не написав. Тай не багато того життя лишається, не та вже енергія, що колись.

Одну тільки потіху маю як громадянин, — і то велику, невисказану потіху, що діждався відродження України. Також іще не зараз буде лад, але буде! Не пропаде нарід. Отсе найважніще.

Читаю, що в Києві видали мої віршові фелейтони „Подорож до Києва". У цій збірці є вірш про воскресення України. Як мило діждатися справдження мрій.

Ну, от і слава Богу. А коли я хоч чимнебудь прислужився до цього воскресення і не був „гнилою колодою", то і в нас у наших обставинах перед війною не було легке діло. Цю свідомість я маю і вона мене втихомирює.

III.

Придивімося ближче висловленим вище думкам. Пробивається тут головна нута: песимістичний погляд на суспільність та жаль до неї. Яка причина? Частинне оправдування знайдемо таки в дійсному стані: наша суспільність не все шанувала своїх великих синів. Але в більшій мірі випливав він з песимістичного світогляду поета. Бож суспільність приняла його працю тепло й прихильно. А жаль? Поет стрічувся свого часу з непризнанням своєї праці. Але це не був голос цілої суспільности, тільки гуртка людей. Маю на думці прикрі переходи поета з політичними колами Буковини в 90 роках мин. століття. Маковей, що дуже критично розбирав усі факти, не зумів вповні уважливо поставитися до цеї справи. На це вже звернув увагу д-р Лукіянович.

Помилявся теж поет, кажучи про спад свого таланту. Бо небаром написав збірку „Кобзареве поле". Це поруч „Гірських дум" найцінніша річ між творами Маковея. Рослять її такою загальнолюдські ідеали, схоплені в чудову мистецьку форму образків із життя під час війни, образків — проникнутих глибоким ліризмом. Це все, як і поширення поетичного світогляду, означає радше розвиток, ніж спад.

Евген Юрій Пеленський.

ПОДЯКИ.

Я, нижче підписана складаю щиру подяку головному урядови У. Н. Союза за виплачення мені посмертного по моїм чоловіку Іванови Рибнікови в сумі $500. Бажаю як найкращого розвитку У. Н. Союзови. Також дякую місцевим урядникам і членам за їх труд і за участь в похоронах.

Катерина Рибник, вдова, Честер, Па.

Я, нижче підписана членка від. 106 У. Н. Союза, складаю щиру подяку головному урядови нашої організації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $35, котрі стали мені великою поміччю в моїй недузі. Бажаю якнайкращого розвитку нашій організації. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Марія Михальчак, Шікаго, Ілл.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ЛЮДОЇДИ. (93).

„Дістань меч з тамтої кімнати", сказав Венталь Карафтапови, а самий пішов за Таляскарою до її кімнати. Карафтап пішов до дверей складу, де він сподівався знайти зброю. За тою завісою ховалися Комодофльоренсаль і Тарзан.

Венталь схопив Таляскару в свої обійми. „Поцілуй мене, заки мене покинеш", він говорив. Таляскар обернулася й вдарила його в лице. Обоє боркалися, поки не зникли в кімнаті, а в тій самій хвилі Карафтап увійшов до складу.

У тій самій хвилі залізні пальці схопили його за горло та стиснули скоро. Якийсь голос промовив тихцем: „Гинь, Карафтапе! І знай, що гинеш з руки того, котрого ти хотів зрадити. Ти шукав Зуантроля, і — знайшов його ось тут".

Страшні пальці здушили Карафтапа за горло. Тарзан відкинув на бік трупа, та пішов у товаристві Комодофльоренсаля до кімнати Таляскари. Кальфастобан біг їй по голові. „Ти нас шукав", шепнув знову тихий голос в його ухо. „Ось ми й прийшли!"